

istud clare indicat dictio, *Nisi*, in proxime allegatis juribus contenta: nam hæc dictio de sui natura est exceptiva, et in effectu adversatur præcedentibus; ut c. *peccatum*. 4. de *Reg. Jur.* in 6. cum similibus. Et si oratio negativa præcedit, affirmat Barbosa de *Dictionib. usu frequent.* Dict. 217. allegans plurimos alios.

43. *Isque amplius probatur. Clericus conjugatus præter privilegium canonis, et fori, habetur pro mero laico.* — Accedit ratio conclusionis sic explicatæ, tum quia præter privilegium canonis, et fori (modo superius jam declarato) clericus conjugatus habetur pro mero laico, nulloque privilegio clericali gaudet, cap. un. *¶ In cæteris.* h. t. in 6. ac proinde nec beneficium ecclesiasticum obtinere potest. Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5 n. 68. post Joan. de Selva part. I. de *Beneficiis.* quæst. 7. n. 17 et part. III. q. 5. n. 19; tum quia clericus in ordinibus minoribus constituto, et matrimonium contrahente, vacant ejus præhabita beneficia ipso jure, cap. 1. et c. *Quod a te.* 3. et c. *Diversis.* 5 h. t. Ergo nec in posterum talia ipsi sunt conferenda, propter incompatibilitatem status conjugalis cum beneficio, conformiter dictis supra § 1. n. 6. et 7.

44. *An possit obtinere pensionem.* — Et quæ nunc dicta sunt de beneficio, procedunt pariter de pensione ecclesiastica, seu quæ titulo clericali conferri solet. Sanchez lib. VII. de *Matrimon.* disp. 44. n. 9; Barbosa cap. II. h. t. Secus dicendum de pensione, quæ datur pro ministerio mere temporali; ut puta, pro pulsandis organis, aut campanis, vel pro gerenda advocata Ecclesiæ: quia pro talibus ministeriis bene potest clericus conjugatus habere stipendium ab Ecclesia, non tamen in titulum. Abbas c. *Joannes.* n. 7. et 8. h. t. citans Hostiensem; Sanchez cit. dist. 44. n. 2. et 4; Barbosa d. n. 2. et alii. Concordat concilium Tridentinum sess. 23 cap. XVII. de *Reform.* ubi clericis conjugatis, functiones quatuor ordinum minorum exercentibus, jubet congrua stipendia assignari, quia hæc non dantur in titulum. Nisi dicere velis, istud fieri ex speciali dispensatione apostolica, in dicto concilio promulgata, conformiter illico dicendis. Unde

45. *Clericus conjugatus, castitatem perpetuam vovens quaecumque beneficium obtineat, requiritur dispensatio summi pontificis.* — Resp. II. Ut clericus conjugatus castitatem perpetuam, ut supra, non vovens, quaecun-

que beneficium ecclesiasticum obtineat, requiritur dispensatio summi pontificis, nec sufficit dispensatio episcopi, etiam loquendo de beneficio simplici. Ita Abbas Panormitanus cit. c. *Joannes.* n. 7. h. t. Angelus, *¶ Beneficium.* n. 15.; Sanchez. lib. VII. de *Matrim.* dis. 42. n. 18; Gonzalez, ad Reg. 8. Cancellar. gloss. 2. n. 68. et 69.; Barbosa cap. II. n. 2. h. t.; Garcias part. VII. de *Beneficiis.* cap. v. n. 4; Flamin. Parisius, lib. 4. de *Resignat. benefc.* quæst. 2. n. 28. citans magis communem: quamvis loquendo de beneficiis simplicibus quæ non sunt dignitates, non pauci velint, episcopum posse dispensare; uti videre est apud Abbatem loc. cit. et Sanchez n. 17. Ratio conclusionis est, quia episcopus non dispensat contra jus commune, nisi in casibus sibi a jure concessis: ut can. *Amputato.* c. 26. q. 2. juncta Glossa fin. ibid. et c. *Dilectus,* ubi Glossa *¶ Permissa de Temporib. ordinat.* cum similibus. Atqui talis dispensatio, etiam quod beneficium simplex, nullibi reperitur episcopo concessa; imo potius videtur ipsi prohibita in cap. II. et c. *Diversis.* 5 h. t. ergo.

46. *Nec sufficit dispensatio episcopi, etiam quoad beneficium simplex.* — Dices. In c. *Joannes.* 7. h. t. Pontifex decidit clericum conjugatum non esse cogendum ad deferendam tonsuram clericalem, « dummodo nullum percipiat beneficium; » ergo supponit pontifex posse clericum ex dispensatione episcopi habere aliquod beneficium, saltem simplex. Respondent Glossa fin. ibid. et doctores passim, Capitulum istud verificari ex dispensatione papæ, non autem ex dispensatione episcopi. Nam quia textus supponit, clericum conjugatum posse habere beneficium, non autem declarat modum; intelligi debet ex legitima dispensatione papali, ut sic concordentur jura juribus. Abbas, Sanchez, ut supra alioquin enim, si sufficeret dispensatio episcopi, immerito papa in c. *Diversis.* 5. h. t. jussisset, ut beneficia ecclesiastica scienter per episcopum (et sic ipso facto dispensantem) clericis conjugatis collata, per superiorem suum eisdem clericis admerentur.

47. *Episcopus dispensat in beneficio simplici cum homicida, ejusve irregularitate; non vero cum clerico conjugato: et cur?* — Urgebis: Episcopus dispensat in beneficio simplici cum homicida, et irregularitate ipsius, c. *Heureus.* de *Cleric. pignant, in duell.* et c. *Ad audientiam.* 12 et c. *Conturbatur.* 8. de *Homicid.* Idem ergo poterit in proposito. Resp. neg.

consequent. Quia istud (loquendo de homicidio casuali, ut in juribus præallegatis est) expresse per sacros canones episcopis concessum: non illud. In materia vero dispensationum, quæ est exorbitans, non debet argui de casibus permissis ad non permissos, etiamsi permissi sint majores; juxta reg. 28. Juris in 6. « Quæ a jure exorbitant, nequam ad consequentiam sunt trahenda, » cum concordantiis Joan. Andreas c. *Quæ a jure.* n. 9. de *Reg. jur.* in 6; Abbas, Sanchez, ubi supra; estque jam dictum superius, lib. I. tit. II. de *Constitutionibus.* n. 421. 451. et 454.

TITULUS IV.

De Clericis non residentibus in ecclesia, vel præbenda.

1. *Ratio continuationis rubricarum.* — Cum beneficium ecclesiasticum detur propter officium, ut dicitur cap. ult. de *Rescript.* in 6. non sufficit clericos vitæ honestate fulgere, mulierumque consortia vitare, nisi etiam suum præstent officium ratione recepti beneficii sibi incumbens. Quia igitur istud præstare non valent, nisi resideant in ecclesia, vel præbenda, ad quam assumpti fuerunt, merito præsens titulus prioribus subnectitur: pro cujus clariori intelligentia sit.

§ I.

PRÆMITTUNTUR GENERALIA DE RESIDENTIA CLERICORUM BENEFICIARIORUM.

2. *Residere in Ecclesia, vel præbenda quid?* — Quæritur I. Quid sit, residere in Ecclesia, vel præbenda; quibusque modis contingat? Resp. cum communi: *Residere* hoc loco dicitur is, qui ferme continue commoratur in loco beneficii sui, causa officii, seu servitii ecclesiastici personaliter præstandi. Dicitur imprimis, « ferme continuo commoratur in loco beneficii. » Nam, qui « aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt; » prout loquitur sacrosancta Synodus Tridentina, sess. 23 cap. I. de *Reform.* Idemque desumitur ex can. *Præsentium.* et can. *Si quis in clero* 7. q. I. cum similibus.

3. *Residere nihil aliud est, quam deservire*

Ecclesiæ in officiis divinis. — Dicitur secundo, « causa officii, seu servitii ecclesiastici, » etc. Quia onus residentie, clericis beneficiariis incumbens, est intelligendum cum effectu, c. *Relatum.* 4. h. t. Quinimo, ut notat Fagnanus in c. *Conquerente.* n. 16. h. t. et c. *Licet.* n. 23. de *Præbend.* Residere nihil aliud est, quam deservire Ecclesiæ in officiis divinis, per textum in cit. c. *Conquerente.* h. t. ibi: « Vel quod eidem Ecclesiæ non deserviat. » Unde, si clericus personaliter quidem existat in loco beneficii, sed officium suum nunquam præstet (puta, si canonicus, cæteroquin præsens in loco Ecclesiæ cathedralis, vel collegiatae, nunquam accedat chorum, et capitulum) non censetur residere. Pirhing h. t. n. 1. Quid enim prodest clericorum præsentia in loco, ex quo Officiis divinis non adsunt, propter quæ sunt beneficia constituta? Glossa cap. un. *¶ Præsentis.* h. t. in 6.

4. *Existens in loco beneficii, sed nihil præstans, residet materialiter, non vero formaliter.* — Nisi dicere velis cum Barbosa ad rubric. h. t. n. 8. talem residere duntaxat materialiter, cum non maneat in loco beneficii cum effectu: hoc est, cum exercitio muneris personalis, ad quod ipsa residentia ordinatur, et de qua impræsentiarum est sermo.

5. *Beneficium datur propter officium; nec est conferendum, nisi residere valenti. Residentia debet esse laboriosa, non otiosa.* — Dicitur tertio, « personaliter præstandi. » Siquidem nullus ad beneficium ecclesiasticum assumendus est, nisi qui « residere in loco, et curam ejus per ipsum valeat exercere, » juxta textum expressum, cap. III. h. t. Quia enim beneficium datur propter officium, cap. ult. de *Rescript.* in 6. hinc residentia accipienda est in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa. Fagnanus c. *Ex parte.* n. 15. h. t. Atque idcirco omnes, et singuli beneficiati, spectato jure communi, tenentur ad residentiam personalem; id est, ad personale ministerium in loco beneficii præstandum.

6. *In beneficiis ecclesiasticis locum non habet regula potest quis per alium, quod facit facere per se ipsum. Et cur?* — Neque impræsentiarum locum habet regula 68. Juris in 6. « Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. » Patitur enim regula hæc exceptionem, seu fallentiam, quoties electa est industria, et adest personæ, cui quidpiam committitur: ut cap. ult. § *Is autem de Offic. judic. delegat* et c. *Is cui.* 12. eod. in 6. Sic autem in beneficiis ecclesiasticis censetur

electa industria, fidesque personæ, cui aliquod ipsorum confertur, c. *Quia nonnulli*, 3. h. t. juncto can. *Metropolitano*. dist. 63. et can. *Licet*. 8. q. 1. et concilio Tridentino, sess. 24. cap. 1. *de Reform.* ubi non nisi digniores, et ecclesiæ magis utiles iudicati, ad beneficia curata promoveri jubentur. Unde consequens est, quod non possit quis per alium residere in Beneficio: sicut etiam nequit clericus recitare Breviarium per alium, una cum similibus. Accedit, quod is, quis accipit aliquod officium, obliget suam personam ad proprias illius officii functiones: taciteque promittat, se illas obiturum, quantum res feret: et nisi putaretur id facturum, non ei daretur officium. Idem ergo dicendum de clerico, cui datur beneficium propter officium; sicque tacite sese obligavit ad officium suum personaliter præstandum, quantum res feret: hoc est, regulariter loquendo, ac nisi causa majoris momenti cogat ipsum ad tempus abesse a beneficio.

7. *Residentia est duplex, vera, et ficta: et quid?* — Resp. II. Residentia, de qua agitur hoc titulo, sive residentia formaliter considerata, est duplex; vera videlicet, et ficta. Ita Barbosa ad rubric. h. t. n. 9; Pirhing eod. n. 2. et in re communis. Siquidem *Residentia vera* dicitur illa, qua beneficiarius vere ac realiter præsens est in loco beneficii, hujusque onera seu officia per semetipsum exercet. *Residentia ficta* censetur illa, quæ ex juris dispositione est inducta: dum videlicet beneficiarius ex legitima causa absens, habetur ex quadam juris fictione pro præsentem, saltem ad lucrandos fructus grossos; ut c. *Ad audientiam*. 15. et c. *De cætero*. 7. h. t. ubi duo canonici absentes in servitio episcopi, hac ratione censentur præsentem, seu residentes. Vel etiam ad lucrandas distributiones quotidianas; ut cap. un. h. t. in 6. ac suo loco amplius dicitur. Et hoc modo etiam in beneficiis curatis intelligitur residere, qui ex legitima causa absens, deservit beneficio suo per vicarium; ut c. *Extirpanda*. 36. § *Qui vero. de Præbend.*

8. *Spectato jure communi, omnia beneficia, etiam simplicia, postulant residentiam.* — Quæritur II. Utrum omnia beneficia residentiam exigunt, et quo jure? Resp. I. Spectato jure communi omnia beneficia, etiam simplicia, postulant residentiam. Ita Abbas c. *Extirpanda*. in repetit. § *Qui vero*. n. 30. *de Præbend.* asserens, quod beneficium, quantumque minimum, de Jure communi requiratur

residentiam. Federicus de Senis consil. 246. a princip.; Fagnanus c. *Cum omnes*. n. 14. *de Constitut.* et communis. Idque patet ex c. *Ex parte* 8. et c. *Inter quatuor*, 10. h. t. ubi clerici, qui ecclesias, vel præbendas sibi concessas, sine justa causa leserunt, sicque in ipsis non resident, privatione earumdem puniuntur. Concordat cap. II. et cap. ult. h. t. et c. *Super inordinata*. 35. *de Præbend.* et c. *Ad hæc*. 13. eod. ubi dicitur, quod «singula officia in ecclesiis assiduitatem exigant personarum»: cum similibus. Et loquendo etiam de beneficiis simplicibus, id ipsum patet ex can. *Eleutherius*. et can. *Clericus*. dist. 91. et can. ult. dist. 92. et can. *Si quis in Clero*. 7. q. 1. juncta Glossa §. *Solemnibus*. Accedit c. *Conquerente*. 6. h. t. ubi Summarium ex Abbate, et Joan. Andrea desumptum, sic habet: «Qui non residet in beneficio, etiam modicæ æstimationis, illo privatur.» Ex quo liquet, quod spectato jure communi habentes beneficium simplex, quantumvis modicum, residere teneatur.

9. *Ex generali tamen consuetudine, beneficia simplicia eam non requirunt; nisi fundator oppositum expresserit.* — Additur notanter, «spectato jure communi.» Nam ex generali consuetudine totius Ecclesiæ, beneficia simplicia residentiam personalem non requirunt; adeoque potest quis per substitutum eisdem deservire: nisi fundator disertis verbis oppositum expresserit. Felinus c. *Dilectus*, il. 2. n. 1. *de Rescriptis* Abbas c. *Cum omnes*. n. 1. et Fagnanus ibid. n. 14. et seqq. *de Constitut.* citans rotam apud card. Seraphinum, decis. 639. n. 5. et alios. Vallensis h. t. n. 3. et 4; Garcias *de Beneficiis*, part. III. cap. II. n. 3 et 11. ac seqq. Zerola part. I. *Præcis episcopalis*. §. *Beneficium*. § *Ad Septimum*. §. *Octava conclusio*, allegans declarationem sacræ Congregationis in hæc verba: «Obtinens beneficium, quod sit simplex, et sine cura animarum, et extra Ecclesiam collegiatam, nec personalem residentiam ob aliam causam requirens, non tenentur in eo residere, sed ad inserviendum illi per alium, qui probatus sit ab ordinario.» Ubi clausula illa, «ob aliam causam,» etc. manifeste probat posteriorem partem datæ limitationis: nam si fundator disertis verbis obligarit beneficiarium ad residentiam personalem (idemque dicendum, si statuto, vel consuetudine particulari, alicujus Ecclesiæ, talis obligatio inducta fuerit) procul dubio tenebitur quis residere in loco beneficii simplicis, atque per semetipsum injuncta servitio

ecclesiastica præstare: prout per Rotam fuisse resolutum in una Calaguritana, Beneficii de Navarrete. 10. Junii 1588 coram D. Pamphilio. et in una Cæsaraugustana Fructuum, 4. Junii 1600, coram D. Cordula, refert Garcias cit. cap. II. 11 et 12.

10. *Episcopi alique beneficiati curam animarum habentes, jure divino, et naturali residere tenentur.* — Resp. II. Episcopi, alique beneficiati curam animarum habentes, tenentur ad residentiam personalem non solum de Jure canonico, sed etiam Jure divino, et naturali. Ita Garcias, tract. 3. *de Beneficiis*, cap. II. n. 16; Fagnanus c. *Ex parte*. n. 25. h. t. asserens, hanc sententiam teneri ferme ab universa schola theologorum; Navarrus cap. xxv. *Manual*. n. 121. vers. *Ex quo obiter*; Pirhing h. t. n. 51; Vallensis eodem n. 1; Zoesius n. 2; Barbosa part. III. *de Offic. et potest. Episc.* allegat. 53. n. 2; Bernardus Sannig h. t. cap. I. n. 4; Lessius, lib. II. *de Just. et Jur.* cap. 24. dubit. 29. n. 153, et plurimi alii, contra Ambros. Catharinum in opusculo *de Residentia*, et paucos alios. Probatur conclusio ex concilio Tridentino, sess. 23. cap. I. *de Reform.* ubi dicitur: «Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbi-que divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac honorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cætera munia pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab iis præstari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistant, sed mercenariorum more deserunt: sacrosancta synodus eos admonet, et hortatur, ut divinatorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio, et veritate pascant, et regant,» etc. Ex quibus verbis sic argumentari licet. Episcopi, et cæteri curati tenentur jure divino «oves suas agnoscere,» aliaque a concilio specificata munera obire: atqui hæc præstare nequeunt illi, «qui gregi suo non assistant;» id est personaliter non resident, uti fatetur idem concilium: ergo.

11. *Istud tamen est diffinitum per concilium Tridentinum, tanquam dogma fidei.* — Notandum tamen cum Fagnano cit. c. *Ex parte*, n. 18. et 19. et Pirhing n. 12 h. t. quod concilium Tridentinum loc. cit. noluerit definire hunc articulum, tanquam dogma fidei: alioquin enim disertis verbis eundem posuisset

inter canones ad dogmata fidei pertinentes, prout moris est; non autem inter decreta reformationis. Unde si quis de facto affirmaret, præceptum residentie pastorem esse tantum de jure positivo ecclesiastico, ipse non condemnaretur ut hæreticus.

12. *Absens potest gregi suo invigilare et quando?* — Objicies majoris claritatis gratia, contra datam conclusionem. Sufficit, quod episcopus, aut quivis curatus, per alium sua munia pastoralia præstet; atque ipse, licet alibi existens, gregi suo invigilet, juxta illud Apost. II Corinth. XI, 28 dicentis: *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*: haud obstante, quod divus Paulus apud has omnes ecclesias simul residere non potuerit, sed duntaxat absens ipsarum omnium sollicitudinem gerens, eisdem invigilaverit; ergo Resp. Antecedens duntaxat procedere in casu legitime absentie, seu quando causa majoris momenti cogit clericum ad tempus a beneficio abesse: prout abfuit divus Paulus, ubi supra. Alias secus.

13. *Pastor jure naturæ atque vi sui officii, tenetur gregi suo invigilare; nec istum deserere. Eadem obligatione, qua quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad medium, sine quo finis obtineri nequit.* — Accedit ratio desumpta ex natura, et officio pastoris. Siquidem pastor jure naturæ, atque vi sui officii, tenetur gregi suo invigilare, eamque ad instar mercenarii nequam deserere: quod ipsum jure divino præcipitur pastoribus ecclesiasticis, *Ezechiel*. III, 17; *Actor*. XX, 17. et seqq. cum concordantiis: ergo etiam jure naturali, ac divino, tenetur pastor animarum ad residentiam personalem, utpote sine qua, juxta allegatum concilium Tridentinum, munia pastoralia nequaquam præstari, et impleri possunt. Eadem enim obligatione, qua quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad medium, sine quo finis obtineri non potest, I. *Nam ut ait*. II. *de Legib.* sanctus Thomas part. I. quæst. 49, art. 3; Fagnanus, loc. cit. n. 30. Idque eo magis urget, quia in beneficiariis, præsertim curatis, censetur electa industria personæ, conformiter dictis n. 6. Unde non mirum, quod cessante legitima absentie causa non possint per alium residere, sicque obligationi suæ satisfacere, arg. cap. ult. § *Is autem. de Offic. judic. delegat.*

14. *Beneficia non curata, jure duntaxat ecclesiastico exigunt residentiam.* — Resp. III. Beneficia non curata, jure duntaxat ecclesiastico, atque ex primæva fundatorum inten-